

Jak je to u nás v současnosti s koroptví polní?

Petr Bach

Koroptev polní (Perdix perdix) je hrabavý pták z čeledi bažantovitých, obývající v několika poddruzích téměř celou Evropu a část Asie. Uměle byla vysazena například v Severní Americe a na Novém Zélandu. Jde o původně stepní druh, dnes ptáka zemědělské krajiny s roztroušenými mezemi a remízky. Společně s tetřevem, tetřívkem, jeřábekem a křepelkou patří mezi naše autochtonní hrabavé ptáky. Dříve bojný lovný druh se postupem času stal obroženým a v současnosti nutně potřebuje pomoc člověka, neboť bez ní je jeho budoucnost nejistá.

STAV POPULACE VČERA A DNES

Kvůli radikálním změnám v naší zemědělské krajině a vytvoření rozlehlých lánů, v nichž chybějí krajinné prvky, ale také následkem nešetrného intenzivního hospodaření se dnes početnost populace koroptve polní v České republice pohybuje na hranici 1,3 % historicky doloženého maxima (mezi lety 1930 a 1940 žilo na našem území pět až šest milionů kusů) a koroptev se stala ohroženým druhem. Přitom ve 30. letech se lovil až dva miliony koroptví ročně. V klimaticky nepříznivých letech (tuhé zimy, mokrá a chladná jara) se stavy koroptve propadaly na třetinu, ale díky úžasným rozmnožovacím schopnostem se početnost její populace během několika let dostala na původní úroveň. Dnes se koroptve v naší krajině vyskytují jen ostrůvkovitě. Nejčastěji se s nimi setkáme při okrajích měst, kde vyhledávají zarostlé a neudržované plochy, které jim poskytují kryt a dostatek potravy. Svým stanovištím jsou zpravidla věrné a nemigrují na delší vzdálenosti.

JEDINEČNÉ SCHOPNOSTI ODCHOVAT POTOMSTVO

Koroptev je stálý monogamní pták, který většinu roku žije v hejnkách složených z rodičovského páru, jeho kuřat a někdy i dalších nespárovaných jedinců nebo párů bez kuřat. O mláďata se starají oba rodiče, v případě ztráty jednoho z nich je bez problémů odchová ten druhý sám. Koroptve mají velmi silný mateřský pud a díky tomu ojedinělé schopnosti odchovat potomstvo. Pár je schopen přijmout i osiřelá kuřata, přičemž nehraje roli, zda o svá přišel, nebo o ně ještě pečuje. Mezi vlastními a adoptovanými kuřaty může být věkový rozdíl až několika týdnů.

Jedinečným případem rodičovské péče je nespárovaný ko-

Slepička s kuřaty v kryté části chovné voliéry.

houtek – celibátník. Poměr pohlaví v koroptví populaci je totiž vyšší ve prospěch kohoutků. Někteří autoři uvádějí, že se jich líhne až o 12 % více než slepiček. Proto se v přírodě v době toku a hnízdění často setkáváme s nespárovanými kohoutky. Celibátník je schopen přijmout osiřelá kuřata a bez problémů je odchovat. V minulosti dokázali myslivci tohoto jevu úspěšně využívat v praxi. Celibátní-

kům přidělovali nejen koroptví, ale dokonce i bažantí kuřata, pocházející většinou z vysečených snůšek, a vypouštěli je s nimi do přírody. Koroptví kohoutek kuřata zpravidla přijal a v přírodě odvodil.

SOUČASNÝ CHOV V ZAJETÍ NEPOMÁHÁ

Ještě v nedávné době chovala koroptve řada soukromých chovatelů, ale v současnosti je je-

Každá chovaná koroptev musí být označena identifikačním kroužkem.

jich chov omezen určitými pravidly. Protože koroptev je zařazena mezi takzvanou eurofaunu, nesmí být chována v zajetí bez patričního povolení a potřebné evidence jedinců. Chovat a odchovávat koroptve legální cestou tak vyžaduje zdlouhavá jednání s úřady, vyplnění několika žádostí na každou koroptev a poté čekání na schválení. Tato byrokracie je zbytečně složitá a kontraproduktivní a mnoho potenciálních chovatelů odradila.

Koroptve jsou tak dnes u nás chovány zpravidla ve velkochovech zaměřených na produkci stovek, někdy i tisíců ptáků určených k vypouštění v honitbách. Odchov probíhá v podmínkách připomínajících spíše komerční produkci drůbeže. Rodičovské páry jsou v době snůšky drženy v klecích na roštích s minimálním životním prostorem, takže mnoho jedinců hyne stresem. Kuřata jsou odchovávána uměle, nejprve v halách pod umělými kvočnami bez návyku na střídání dne a noci a poté ve voliérách, kde připadá obrovský počet koroptví na jednotku plochy. O podílu přirozené potravy, podpoře antipredačního chování a přípravě na život v přírodě se v těchto podmínkách nedá hovořit. Koroptve vzešlé z takových chovů se na-prosto nehodí pro vypouštění do volné přírody, protože je v nich po generace potlačováno přirozené chování. Je třeba si uvědomit, že odchováváme ptáky určené k životu a reprodukci ve volné přírodě, ne pouze k lovu, jak tomu bývá u bažantů!

V současné době vzniká v rámci jednoho z projektů World Pheasant Association Czech Republic and Slovakia (česká a slovenská pobočka Světové asociace chovatelů bažantovitých založená v roce 2012, www.wpacz-sk.com) síť soukromých chovatelů, kteří se již zabývají nebo budou zabývat při-

Přirozený odchov koroptvím párem.

rozeným odchovem koroptví určených k vypouštění do přírody.

KONTRAPRODUKTIVNOST DOTACÍ

Díky dotacím jsou na mnoha místech České republiky každoročně do honiteb vypouštěny uměle odchované koroptve, ale často se to děje velmi nevhodným způsobem – do nepřipravené krajiny. Vypouštění koroptví pocházejících z intenzivních velkochovů má tedy mnohdy spíše negativní než pozitivní dopad, což však někteří myslivci neradi slyší. Na vypouštěné ptáky, kte-

ří mají výrazně snížené přirozené antipredační chování, se zaměřují predátoři, kteří jinak běžně koroptve neloví. Takto orientovaní predátoři se při nedostatku vypuštěných jedinců následně soustředí na zbytkovou populaci divokých koroptví, pokud se v dané lokalitě ještě vyskytuje. Dalším problémem je, že vypuštěné koroptve významně naruší sociální strukturu zbytkové populace v dané lokalitě.

Popisovaný způsob vypouštění uměle odchovaných koroptví je v posledních letech populární také proto, že dotace mnohdy

téměř zcela pokryjí náklady na nákup ptáků a subjektu, který vypouštění realizuje, stačí vynaložit jen minimální náklady a úsilí. Na jaře se tedy bezhlavě nakoupí koroptví páry a zpravidla bez předchozí přípravy prostředí se vypustí do přírody, aniž by jim byla zajištěna následná péče. Vystresovaní ptáci jsou často vypouštěni přímo „z bedny“ za přítomnosti početného obecnstva, což je však zásadní chyba. Chaoticky se rozletí do krajiny a jejich šance na přežití je nízká. Organizátoři podobných akcí přitom mají dobrý pocit z toho, že pomáhají

Správný způsob vypouštění koroptví.

koroptvím, či snad celému ekosystému. Ve skutečnosti je tomu právě naopak.

SPRÁVNÝ SMĚR

Naštěstí existují skupiny jednotlivců a organizace, které upravují a zlepšují biotopy pro koroptve, o ptáky během celého roku vzorně pečují a intenzivně je chrání před predátory. Snaží se vypouštět koroptve z extenzivních chovů, pokud možno z přirozeného odchovu koroptvými rodiči nebo adoptivní matkou. Koroptve jsou vypouštěny z aklimatizační voliérky umístě-

dátoři mají bezpochyby podíl na úbytku koroptví a jejich stavy je nutné redukovat na únosnou míru, ale mnohem důležitější je připravit koroptvím v krajině vhodné podmínky k životu. Vysokému predančnímu tlaku je koroptev přirozeně způsobena. Má početné snůšky čítající až 20 vajec, a dokáže se tak rychle vzpamatovat z náhlého poklesu početnosti, například následkem dlouhotrvající sněhové pokrývky. Pokusy provedené ve Velké Británii jasně ukazují, že pokud je v lokalitě zbytková populace divokých ko-

zvyšováním její ekologické stability, zejména zakládáním krajinných prvků a šetrným hospodařením.

Koroptev je nekonfliktní druh, jehož ochrana by měla propojit zájmové skupiny, jako jsou myslivci, zemědělci a ochránci přírody se širokou veřejností, které není současný stav naší zemědělské krajiny lhostejný. Dosavadní vzájemná komunikace a spolupráce těchto skupin je však nedostačující. Přitom je evidentní, že pouze společnými silami lze koroptev efektivně podporovat a chránit.

tím podporuje celý ekosystém. Dříve bývalo zcela běžné, že myslivci zakládali remízky, obdělávali zvěřní políčka a věnovali drobné zvěři pozornost, a to i v dobách, kdy jí bylo hojně. Značná část dnešních myslivců jsou však spíše lovci, chtějí z přírody jen těžit a nic jí nevracejí. V České republice stále existuje řada honiteb s vhodnými podmínkami pro drobnou zvěř, ale většinou myslivců z těchto honiteb postačí k využití zvěř spárkatá, zejména černá, která nepotřebuje zvláštní péči, a přesto jsou její stavy stále velmi vysoké. Naproti tomu drobné zvěři je třeba se usilovně věnovat a chránit ji. Lov bývá většinou až na posledním místě nebo zcela chybí.

Je škoda, že se dnes najde jen hrstka nadšenců, jimž není osud drobné zvěře a stav naší krajiny lhostejný a usilovně se snaží o její záchranu, i když jsou velmi často od své práce zrazováni a v některých případech jim ji doslova znechucují postoje a názory části kolegů. Dokud bude platit, že někteří lovci při čekání na divočáka nevystřelí na lišku, bude snaha zapálených jedinců zbytečná. Hon na drobnou zvěř by měl být svátkem, a ne jen zabíjením bažantů vyhazovaných honci z beden v oboustoupeném remízku. Přitom se všichni účastníci akce tváří, že je to normální, ba dokonce nezbytný způsob lovu dnešní doby.

Autor:

Ing. Bc. Petr Bach, DiS. člen World Pheasant Association Czech Republic and Slovakia, poradního sboru projektu Čiřikání a Mysliveckého sdružení Jedlina (okr. Trutnov)
E-mail: petrbach1@email.cz
Foto Jiří Mrnka

V letošním roce přineseme na stránkách Světa myslivosti články s praktickými radami k přirozenému chovu koroptví a jejich vypouštění do honiteb.

Odchov kuřat pomocí adoptivní matky (vhodné jsou bedvábničky).

né ve vhodné lokalitě a dbá se na minimalizaci jejich stresu. Takových jednotlivců a organizací je ale bohužel zatím jen hrstka. O to více si zaslouží obdiv a podporu, protože pouze touto cestou je třeba se vydat, aby vypouštění koroptví mělo nějaký smysl.

Úprava krajiny a šetrné hospodaření v ní jsou pro podporu koroptve v přírodě jednoznačně tím nejvýznamnějším faktorem, dokonce ještě důležitějším, než je regulace početnosti predátorů. Mezi mysliveckou veřejností často převládá právě názor, že hlavní příčinou úbytku koroptví je predanční tlak. Přirození pre-

roptví, pro její podporu má mnohem větší význam úprava biotopu než vypouštění uměle odchovaných jedinců.

BEZ POMOCI ČLOVĚKA SE KOROPTEV NEOBEJDE

Je zcela jednoznačné, že koroptev v dnešní krajině nutně potřebuje pomoc člověka, bez ní je její budoucnost nejistá. Druh je v současné době jakýmsi indikátorem stavu prostředí polních ekosystémů a jeho výskyt je dokladem vhodných podmínek v krajině pro mnohé další živočichy a rostliny. Pro záchranu koroptví je tedy nezbytně nutné zlepšit stav naší krajiny

Většina čtenářů Světa myslivosti určitě zná internetový portál koroptvicky.cz a projekt Čiřikání, který se dlouhodobě zabývá ochranou koroptví a zlepšováním kvality zemědělské krajiny. Do tohoto projektu je zapojeno mnoho odborníků, kteří vynakládají značné úsilí pro záchranu nejen koroptví.

SLOVO ZÁVĚREM

Myslivost se v posledních letech výrazně mění, což je zřejmě dáno trendem dnešní doby. Přesto se domnívám, že i v současné uspěchané době by si každý myslivec měl najít čas na ochranu drobné zvěře, neboť